

Модуль 1

Основи інклюзивних цифрових медіа: медіація для згуртованого суспільства

Розроблено Кетрін О'Браєн, EUEI



www.includememedia.eu

This resource is licensed
under CC BY 4.0



Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

* Примітка: З метою економії паперу, будь ласка, друкуйте цей документ у відтінках сірого або чорно-білому режимі, а не у кольорі. Будь ласка, друкуйте на обох сторонах аркуша (двосторонній друк) та, якщо можливо, друкуйте кілька слайдів або сторінок на одному аркуші.

Модуль 1 Огляд

Модуль 1 знайомить з підходом INCLUDE ME+ та роллю цифрової медіації у створенні інклюзивних, учасницьких та етичних цифрових просторів.

Учасники дізнаються, як цифрова медіація допомагає боротися з дезінформацією, відстороненням та онлайн-конфліктами, водночас підтримуючи миробудування і відповідальну комунікацію.

За допомогою реальних прикладів, рамок ЄС та інтерактивних інструментів, модуль надає освітянам, студентам, ЗМІ та ОГС стратегії для застосування інклюзивних практик у їхньому власному контексті.

01

Розуміння INCLUDE ME+ та цифрової медіації

Розглядає INCLUDE ME+ та те, як він використовує цифрову медіацію для досягнення своїх цілей – забезпечення інклюзії, участі та етичної комунікації при одночасному зменшенні онлайн-конфліктів.

02

Необхідність в медіації в цифровому медіа-суспільстві та ключові стейкхолдери

Розглядає проблеми дезінформації, відсторонення, мови ворожнечі та онлайн-конфліктів, одночасно сприяючи відповідальному цифровому громадянству та підзвітності зацікавлених сторін.

03

Етичні аспекти цифрових медіа: баланс між свободою слова та інклюзією

Розглядає свободу слова, відповідальність платформ та політику ЄС щодо цифрової інклюзії. Інтерактивні інструменти допомагають учням застосовувати стратегії медіації.

04

Застосування отриманих знань

Заохочує учнів до рефлексії, самооцінки та планування того, як використовувати стратегії медіації у власному професійному або громадському контексті.

Модуль 1 Вступ

У цьому модулі розглядаються **основи інклюзивних цифрових медіа** та важливість **медіації** в сучасному згурованому суспільстві.

У ньому підкреслюється, як цифрова медіація може:



Сприяти інклюзії та забезпечити, щоб були почуті різні голоси



Посилити участь у онлайн-просторах



Підтримувати миробудування та зменшувати цифрові конфлікти

Разом ми розглянемо, як цифрові практики можуть сприяти поважній, інклюзивній та відповідальній онлайн-взаємодії.

Він призначений для:

1. Освітян та студентів
2. Організацій громадянського суспільства (ОГС)

Фахівців у сфері ЗМІ

Коротко про Модуль



Пріоритетний напрям: Інклюзивні цифрові медіа та медіація

Мета: дослідити, як **цифрова медіація** підтримує **інклюзію, громадянську участь і миробудування** у згуртованому суспільстві.

Цей модуль знайомить із роллю **цифрової медіації** у формуванні поважних, безпечних та інклюзивних онлайн-просторів. Він розглядає, як медіація може зменшувати поляризацію, сприяти відповідальній комунікації та надавати користувачам — особливо з маргіналізованих спільнот — можливість впевнено взаємодіяти у цифрових середовищах.

Ключові слова: *інклюзія, цифрове громадянство, медіація, вирішення онлайн-конфліктів, громадянська участь, цифрова грамотність, мова ворожнечі, дезінформація, цифровий діалог, відповідальна комунікація, етична модерація.*

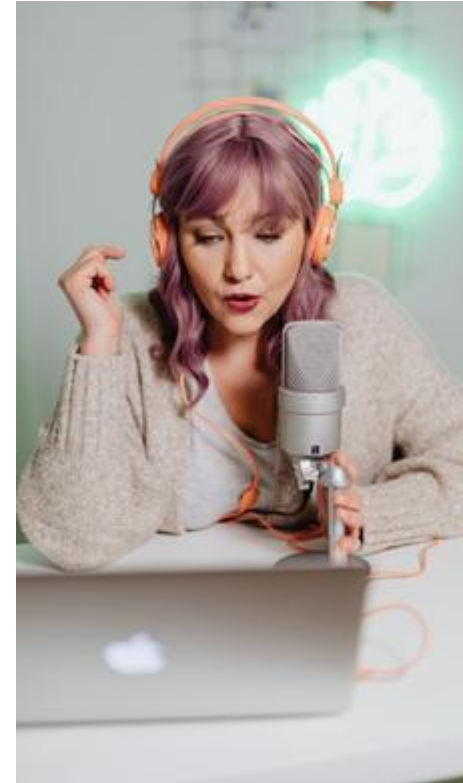


01 Сторінка 9

Розуміння
INCLUDE ME+ та
цифрової
медіації

02 Сторінка 22

Потреба в медіації
в цифровому
медіасуспільстві та
ключові
зацікавлені



03 Сторінка 37


Етичні аспекти:
баланс між
свободою слова
та інклюзією

04 Сторінка 54


Застосування
отриманих
знань





Модуль 1. Елементи інтерактивного навчання


 **77** Слайдів

 **16** Вправ

 **02** Відео

 **05** Практичних прикладів

 **04** Цифрових інструментів

 **02** Набори інструментів та посібники

 **02** Статті та звіти

Результати навчання

Тема 1: Визначення поняття «медіація в цифрових медіа»

- Зрозуміти поняття та роль медіації в цифрових медіа, а також її вирішальну роль у **сприянні інклюзії та рівноправній участі** в цифрових просторах.
- Зрозуміти основні поняття, такі як **цифрова доступність, медіаграмотність та відповідальне цифрове громадянство**, а також їх значення для забезпечення цифрової інклюзії.

Тема 2: Розуміння необхідності цифрової медіації в цифровому суспільстві

- Отримати уявлення про виклики, пов'язані з **дезінформацією, цифровою ізоляцією та онлайн-поляризацією**.
- Зрозуміти, як цифрова медіація допомагає пом'якшити ці виклики, сприяючи **миробудуванню та зменшенню цифрових конфліктів**.
- Визначити роль **освітян, медіа-провайдерів, організацій громадянського суспільства та політиків** у забезпеченні відповідальної цифрової взаємодії.

Результати навчання

Тема 3: Розробка практичних стратегій медіації

- Навчитися, як застосовувати техніки цифрової медіації для участі в **етичному онлайн-дискурсі, протидії дезінформації та створення інклюзивного цифрового середовища.**
- Використовувати інтерактивні інструменти (наприклад, перевірку фактів, рольові вправи, моделювання дебатів) для відпрацювання підходів медіації в реальних сценаріях.
- **Розглянути виклики та рішення у сфері цифрової медіації, зокрема як автоматизована модерація на основі штучного інтелекту та людська медіація сприяють врегулюванню онлайн-конфліктів і підтримці інклюзії.**

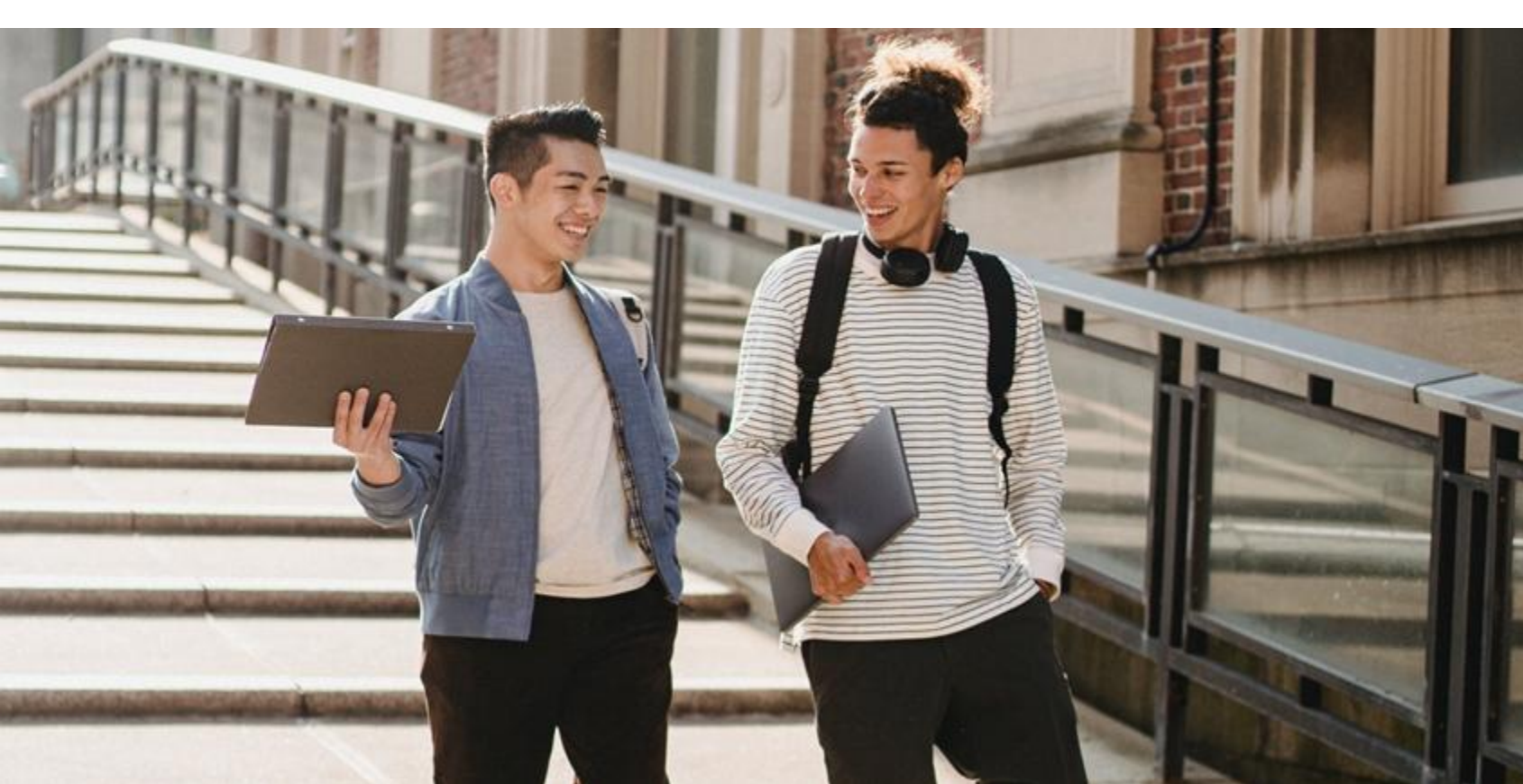
Тема 4: Застосування отриманих знань

- Проаналізувати ключові концепції модуля та співвіднести їх із власним **контекстом.**
- Оцінити власну здатність використовувати **техніки медіації** для інклюзивної цифрової взаємодії.
- Визначити конкретні дії, які можна здійснити для просування **інклюзії, відповідальності та миробудування** за допомогою цифрових медіа

01

Розуміння INCLUDE ME+
та цифрової медіації





Огляд

Розуміння INCLUDE ME+ та цифрової медіації

Цифрові медіа можуть як розділювати, так і об'єднувати нас. У цьому розділі представлено підхід **INCLUDE ME+**, який використовує **цифрову медіацію** для підтримки **інклюзії, участі та етичної комунікації**. Тут пояснюються основи **інклюзивних цифрових медіа**, чому важлива медіація та те, як вона сприяє більш поважній, різноманітній і конструктивній взаємодії. Учасники курсу ознайомляться з ключовими термінами та реальними прикладами, щоб зрозуміти, як працює медіація і чому вона є важливою для сучасної Європи.

Ключові визначення та поняття для *розуміння* *підходу INCLUDE ME+ та цифрової медіації*

1 **Цифрова медіація:** використання структурованого діалогу та інструментів фасилітації для зменшення конфліктів і сприяння інклюзії в онлайн-середовищі.

Інклюзивні цифрові медіа: Створення контенту та платформ, що відображають і поважають різноманітні думки, особливо маргіналізованих груп.

3 **Етична комунікація:** заохочення відповідальної поведінки в цифровому просторі та поважного онлайн-дискурсу.

Зменшення поляризації та дезінформації: стратегії протидії «ехокамерам» та хибним наративам через освіту та медіацію.

5 **Громадянська участь через медіа:** як цифрові платформи можуть залучати користувачів до діалогу, адвокації та спільного вирішення проблем.

Вступ: Чому цифрове посередництво має значення для інклюзії

Недостатньо представлені групи часто стикаються з відстороненням, упередженням та онлайн-переслідуванням. Серед бар'єрів – обмежений доступ, низький рівень цифрової грамотності та недостатня представленість в основних наративах.

Поляризація, дезінформація та мова ворожнечі ще більше ізолюють голоси маргіналізованих груп та підривають громадянський діалог.

Цифрова медіація пропонує інструменти та методи для створення більш інклюзивного, поважного та відкритого до участі онлайн-середовища.

Вона допомагає врегульовувати конфлікти, підтримувати різні точки зору та сприяти конструктивній взаємодії в цифрових спільнотах.

Що таке INCLUDE ME+?



Основна мета проєкту: INCLUDE ME+ надає можливість недостатньо представленим групам повноцінно брати участь у цифровому суспільстві шляхом сприяння створенню етичних, інклюзивних та безпечних онлайн-просторів.



Основна мета: Розвиток потенціалу освітян, студентів, представників ЗМІ та громадянського суспільства для врегулювання цифрових конфліктів та сприяння відповідальній та обізнаній участі.



Міжсекторальна співпраця: Проєкт об'єднує ЗМІ, освіту та громадянське суспільство з метою посилення цифрової інклюзії, зменшення шкоди в онлайн-просторі та сприяння конструктивній взаємодії по всій Європі.

Що таке цифрова медіація?

Цифрова медіація – це сукупність структурованих стратегій та інструментів для управління онлайн-взаємодією, врегулювання цифрових конфліктів і просування поважної комунікації.

Чому це важливо: В епоху поширення дезінформації та поляризації **цифрова медіація** допомагає забезпечити безпечні та інклюзивні простори для діалогу та співпраці.

Інклюзивна медіація: підтримує **голоси маргіналізованих груп**, зменшує шкоду та сприяє **миробудуванню й громадянській участі** в цифровому середовищі.

Розгляд 4 ключових напрямів інклюзивної цифрової медіації

1. **Сприяння цифровій інклюзії:** забезпечення рівного доступу та участі в онлайн-просторі.
2. **Удосконалення інструментів медіації:** використання інструментів для врегулювання конфліктів та підтримки діалогу, що ґрунтується на повазі.
3. **Етична взаємодія:** заохочення відповідальної, інклюзивної комунікації онлайн.
4. **Миробудування за допомогою ЗМІ:** підтримка діалогу та зменшення поляризації через цифрові платформи.



Ключовий напрямок 1

Сприяння цифровій інклюзії

Забезпечення рівного доступу, представництва та участі в цифрових медіапросторах

- **Цифрова інклюзія** означає забезпечення можливості для кожного отримати доступ до цифрових просторів, розуміти їх та брати участь у них — незалежно від походження, здібностей чи місцезнаходження.
- Вона спрямована на усунення таких перешкод, як **низький рівень цифрової грамотності, відсутність доступу до інтернету та дискримінація** в онлайн-середовищах.
- Інклюзивні цифрові практики допомагають зменшити нерівність, надаючи маргіналізованим групам можливість голосніше висловлюватися в інтернеті.
- Приклад:
План дій ЄС у сфері цифрової освіти — сприяє доступному та якісному цифровому навчанню та підтримує зусилля, спрямовані на подолання цифрового розриву.

👉 education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan



Ключовий напрям 2

Удосконалення інструментів цифрової медіації

Стратегії, практики модерації та інтерактивні техніки для інклюзивної онлайн-взаємодії

- Інструменти цифрової медіації сприяють поважній онлайн-взаємодії та допомагають вирішувати конфлікти в цифрових просторах.
- Основні методи включають **вправи з рольовими іграми, платформи для структурованих дебатів та чіткі рекомендації щодо модерації.**
- Ці інструменти сприяють **інклюзивній участі**, особливо для маргіналізованих груп.
- **Модерація за допомогою штучного інтелекту та людей може зменшити поширення дезінформації та шкідливого контенту.**
- **Рамкова програма ЮНЕСКО** з медійної та інформаційної грамотності (**MIL**) підтримує критичну, етичну взаємодію в цифрових середовищах.
- INCLUDE ME+ застосовує ці інструменти для сприяння безпечнішому та інклюзивнішому онлайн-дискурсу.



Ключовий напрям 3

Етична взаємодія та поважне спілкування

Зменшення онлайн-конфліктів та сприяння цифровій культурі спілкування

- Етична взаємодія є ключовим фактором для побудови довіри та **зменшення поляризації** у цифрових просторах.
- Поважне спілкування передбачає **активне слухання, комунікацію, що ґрунтується на фактах, та усвідомлення різноманітності точок зору.**
- Онлайн-конфлікти часто загострюються через анонімність, «ехокамери» та відсутність спільних норм.
- Такі ініціативи, як **німецька кампанія ReSpeCT**, демонструють, як комунікація, заснована на цінностях, може протидіяти мові ворожнечі та сприяти діалогу.
- INCLUDE ME+ заохочує учнів демонструвати етичну поведінку, пропагувати **відповідальне цифрове громадянство** та протидіяти обмежувальним наративам.



PEACETECH LAB

Ключовий напрямок 4

Миробудування
через цифрові
медіа

Боротьба з поляризацією та дезінформацією для зміцнення соціальної згуртованості

- Цифрові медіа можуть бути потужним інструментом **миробудування**, допомагаючи спільнотам долати розбіжності та налагодити взаєморозуміння.
- Боротьба з **дезінформацією, мовою ворожнечі та онлайн-поляризацією** є надзвичайно важливою для запобігання ескалації конфліктів та сприяння інклюзивному діалогу.
- Такі ініціативи, як **PeaceTech Lab**, використовують медіа та технології для зменшення конфліктів та підтримки мирної комунікації між сторонами, що перебувають у протистоянні.
- INCLUDE ME+ просуває орієнтовані на мир практики, такі як **перевірка фактів, переосмислення наративів та міжкультурний діалог** за допомогою цифрових інструментів.
- Учасники курсу вивчають, як застосовувати ці стратегії для створення **інклюзивних та стійких цифрових спільнот**.

Практичний приклад : Цифровий сторітелінг та примирення в постконфліктній Ірландії

- У Північній Ірландії цифровий сторітелінг сприяв миробудуванню та відновленню після конфлікту «Лихоліття» («The Troubles»).
- Проекти, такі як «Свідчення про конфлікт» («Accounts of the Conflict»), поширюють особисті історії для формування взаєморозуміння між спільнотами.
- Ці розповіді допомагають руйнувати стереотипи, сприяти діалогу та підтримувати примирення.



[Архів «Accounts of the Conflict» \(«Свідчення про конфлікт»\)](#) (Університет Ольстера)

[Натисніть, щоб
переглянути відео](#)



Вправа для роздумів

Використовуйте ці підказки для ведення групової дискусії або індивідуального ведення щоденника

Особистий зв'язок:

- Де ви бачили приклади **інклюзивних** або **ексклюзивних** цифрових медіа — в інтернеті або у власній спільноті?

Аналіз щодо впливу:

- Як це вплинуло на участь, можливість висловлюватися або представленість різних груп?

Ваша роль:

- Які кроки ви могли б зробити, щоб підтримати **інклюзивні цифрові простори** у своїй роботі чи навчанні?



02

Необхідність в медіації
в цифровому
медіасуспільстві та
ключові зацікавлені
сторони





Огляд

Необхідність в
медіації в цифровому
медіасуспільстві та
ключові зацікавлені

Цифрові медіа можуть як об'єднувати, так і розділювати. У міру зростання дезінформації, мови ворожнечі та відсторонення в онлайн-просторі зростає потреба у **кваліфікованій медіації**. У цьому розділі розглядається, чому медіація є важливою в сучасному цифровому суспільстві, а також окреслюються ролі **ключових зацікавлених сторін** — освітян, організацій громадянського суспільства (ОГС), платформ і політиків. Учні побачать, як інклюзивна медіація сприяє створенню безпечніших і більш відкритих до участі онлайн-просторів.

Ключові визначення та поняття

Медіації в цифровому медіасуспільстві та ключові зацікавлені сторони

1 Цифрова поляризація та дезінформація: зрозуміти, як цифровий контент може сприяти розколу, відстороненню та конфліктам.

2 Роль цифрової медіації: дізнатися, як практики медіації допомагають зменшувати шкоду, сприяти інклюзії та підтримувати поважну взаємодію.

3 Відповідальність зацікавлених сторін: дослідити, як освітяни, ЗМІ, ОГС та політики сприяють створенню безпечнішого цифрового середовища.

4 Інклюзивне цифрове громадянство: підкреслити важливість прав, обов'язків та участі у цифрових просторах.

5 Формування довіри у цифрових просторах: розглянути, як прозорість, підзвітність та інструменти перевірки фактів сприяють довірі користувачів та громадянській активності.

Вступ: Виклики та ролі зацікавлених сторін

Цифрові платформи визначають, як люди спілкуються, обмінюються інформацією та формують думки, але вони також створюють серйозні виклики. Дезінформація, мова ворожнечі та ізоляція можуть швидко поширюватися, поглиблюючи соціальні розбіжності.

У цьому розділі розглядаються:

Зростаюча потреба в медіації в цифровому суспільстві

Роль ключових учасників — зокрема освітян, громадянського суспільства, ЗМІ та політиків — у зменшенні шкоди та сприянні інклюзії

Спільна відповідальність за підтримку цифрового середовища, що базується на повазі, поінформованості та відкритості до участі

Сила сторітелінгу для соціальних змін



Наративи формують сприйняття: історії можуть руйнувати стереотипи, надавати людського обличчя голосам маргіналізованих груп та переосмислювати конфлікти.



Цифрові медіа розширюють охоплення: онлайн-платформи дають змогу різним спільнотам ділитися досвідом, сприяти розвитку емпатії та впливати на громадську думку.



Примирення через історії: особисті розповіді сприяють взаєморозумінню та зціленню в постконфліктних умовах.

**Приклади
включають:**

кампанія
#ReconciliationTalks –
особисті свідчення з
розділених спільнот
Північної Ірландії

Розгляд 4 ключових напрямків медіації в цифровому суспільстві

1. **Медіація в цифровому суспільстві** – Чому медіація має значення для подолання поляризації, відсторонення та онлайн-загроз.
2. **Людська та штучна медіація** – Переваги, обмеження та етичні питання, пов'язані з автоматизованою та людською модерацією.
3. **Баланс між свободою вираження поглядів та відповідальністю** – Як цифрові платформи, користувачі та регуляторні органи можуть сприяти відкритому, але поважному діалогу.
4. **Сприяння миробудуванню та згуртованості** – Як інклюзивна цифрова медіація зміцнює зв'язки між спільнотами та зменшує конфлікти.





Ключовий напрямок 1

Медіація в
цифровому
суспільстві

Вирішення конфліктів та поляризації в цифровому суспільстві

Цифрова медіація відіграє важливу роль у навігації сучасним онлайн-простором. Без належної медіації цифрові простори ризикують перетворитися на «ехокамери» або ворожі середовища.

- **Цифрова медіація** допомагає зменшити конфлікти, заохочує інклюзію та сприяє взаємодії, що ґрунтується на повазі.
- Недостатня або відсутня медіація може **сприяти поляризації**, поширенню дезінформації та онлайн-шкоді.
- Ефективні підходи включають **чіткі правила модерації**, прозору політику платформ та інклюзивні стандарти спільнот.
- Медіація – це не цензура, а створення умов для конструктивного діалогу з одночасним захистом користувачів від шкоди.
- *Приклад: Наглядова рада Facebook як модель підзвітності платформи перед третьою стороною.*



Порівняння модерації, що здійснюється людьми та штучним інтелектом, у сфері управління конфліктами в цифровому просторі

Ключовий напрям 2

Людська та штучна медіація

Як людська, так і керована ШІ модерація відіграють свою роль в управлінні онлайн-діалогом, але кожна з них має свої переваги та обмеження.

- **Людська медіація** забезпечує розуміння контексту, емпатію та етичне судження. Це має вирішальне значення у складних або делікатних випадках.
- **Модерація із застосуванням ШІ** забезпечує швидкість і масштаб – дозволяє виявляти шкідливий контент серед мільйонів публікацій.
- До **обмежень ШІ** належать упередженість у навчальних даних, брак нюансів та надмірна залежність від виявлення ключових слів.
- Найкращим часто є **комбінований підхід** – ШІ для ефективності, люди – для забезпечення справедливості та врахування контексту.
- **Приклад: використання YouTube штучного інтелекту для виявлення контенту** з подальшою перевіркою людиною у разі оскарження.



Ключовий напрямок 3

Баланс між
свободою
вираження
поглядів та
відповідальністю

Подолання етичних кордонів: свобода слова та відповідальне онлайн-спілкування

Баланс між свободою слова та поважної, інклюзивної комунікації є ключовим викликом у цифровій медіації.

- **Свобода слова** є демократичним правом, але вона може суперечити безпеці та гідності спільноти.
- **Дилема модерації** виникає, коли контент є образливим, але законним — хто вирішує, що залишати?
- **Інклюзивні платформи** прагнуть підтримувати відкритий діалог, водночас захищаючи користувачів від шкоди.
- **Нормативно-правові рамки** (наприклад, Закон ЄС про цифрові послуги) визначають для платформ етичні практики модерації.
- *Приклад: Дебати щодо видалення контенту на таких платформах, як X (раніше Twitter), після повідомлень про онлайн-образи.*



Ключовий напрямок 4




Сприяння
миробудуванню
та згуртованості

Цифрові інструменти для розбудови миру: зміцнення соціальної згуртованості в Інтернеті

Цифрові простори надають можливості для подолання розбіжностей, сприяння діалогу та підтримки взаєморозуміння після конфлікту.

- Миробудування онлайн передбачає використання медіаплатформ для сприяння інклюзивному та поважному обміну думками.
- Такі інструменти, як модераторські форуми, платформи для інтерактивного діалогу та освітні кампанії, допомагають зменшити напруженість.
- Співпраця між громадянським суспільством, освітянами та провайдерами платформ є ключовою для підтримки цих зусиль.
- Цифровий сторітелінг та громадські ЗМІ відіграють важливу роль у формуванні спільних наративів та усуненні непорозумінь.
- Приклад: Кампанія “#Together” від ООН сприяла соціальній згуртованості та солідарності під час пандемії COVID-19 завдяки поширенню інклюзивних історій на цифрових платформах.

Виклики в цифровому суспільстві та рішення у сфері медіації

Виклик	Рішення з медіації
 Дезінформація	Ініціативи з перевірки фактів (наприклад, партнерства зі ЗМІ), модерація контенту на основі штучного інтелекту
 Цифрова ізоляція	Програми з цифрової грамотності, стандарти інклюзивного дизайну (наприклад, WCAG), доступність
 Поляризація	Платформи, засновані на діалозі, просування різноманітного контенту, політика прозорості алгоритмів

Ролі зацікавлених сторін у цифровій медіації та інклюзії



Освітняни:
Навчають медіаграмотності, етичній комунікації та інклюзивній цифровій практиці.



Організації громадянського суспільства:
Захищають цифрові права, підтримують недостатньо представлені групи та розробляють інструменти медіації для спільнот.



Медіа-провайдери:
Запроваджують відповідальне висвітлення подій, забезпечують етичну модерацію та протидіють дезінформації.



Політики:
Створюють справедливі цифрові норми, підтримують інклюзивний доступ та сприяють розвитку механізмів підзвітності.



Технологічні платформи:
Розробляють інклюзивні інтерфейси, вдосконалюють інструменти модерації та підтримують прозорість алгоритмів контенту.

Ролі зацікавлених сторін на практиці

Освітняни

Проводять семінари в класах, присвячені виявленню дезінформації та сприянню поважному онлайн-діалогу.

ОГС

Реалізують кампанії з просування безпечного онлайн-простору для маргіналізованих груп (наприклад, молоді, мігрантів, меншин).

Медіа-платформи

Впроваджують правила **етичної модерації**, залучаючи як штучний інтелект, так і людей-модераторів для зменшення шкідливого контенту.

Політики

Забезпечують дотримання законів про прозорість, які вимагають від платформ звітувати про видалення контенту та практики модерації.

Розробники технологій

Спільно розробляти цифрові інструменти з урахуванням думки вразливих спільнот, щоб забезпечити зручність використання та інклюзивність.

Практичний приклад: Ініціатива YMCA Europe з цифрової рівності

YMCA Europe у партнерстві з компанією HP розпочала кампанію, спрямовану на покращення доступу до цифрових технологій та підвищення цифрової грамотності у понад 10 європейських країнах.

Основні заходи:

- ❑ Розподілено понад 30 000 цифрових пристроїв (наприклад, гарнітури, клавіатури)
- ❑ Створено цифрові хаби, що пропонують безкоштовне навчання та курси HP LIFE
- ❑ Налагоджено партнерство з понад 25 організаціями для досягнення локального впливу

Результати:

- ✓ Підвищено рівень цифрової грамотності серед недостатньо обслуговуваних груп
- ✓ Забезпечено кращий доступ до освіти та можливостей працевлаштування



«Сесії з підвищення цифрової грамотності для соціально незахищених громад» (YMCA)

[Натисніть, щоб переглянути відео](#)



Вправа на осмислення та застосування: медіація на практиці

Подумайте про власне цифрове середовище.

Поміркуйте над наступним:



Де ви бачите найбільші виклики – дезінформація, відсторонення чи поляризація?



Які стратегії медіації (людські чи за допомогою ШІ) ви бачили ефективними – або неефективними?



Як ви, у своїй ролі, можете сприяти створенню більш інклюзивного і поважного цифровому простору?

Додаткове завдання:

Виберіть одну групу зацікавлених осіб (наприклад, освітяни, політики, ЗМІ) і складіть короткий план дій із 2–3 кроків, які вони могли б зробити для розвитку цифрової медіації у вашому контексті.

03

Етичні аспекти: баланс між свободою слова та інклюзією





Огляд

Етичні аспекти:
баланс між
свободою слова та
інклюзією

У міру того, як **цифрові платформи** формують комунікацію, виникають суперечності між **свободою вираження поглядів** та **інклюзивним, поважним спілкуванням**. У цьому розділі розглядається, як захищати **свободу слова**, водночас вирішуючи **проблеми шкідливого контенту** та **відсторонення**, використовуючи **етичні принципи, політику ЄС** та реальні приклади для забезпечення збалансованої **цифрової медіації**.

Ключові визначення та поняття у сфері *Етичних аспектів: Баланс між свободою слова та інклюзією*

1 **Свобода вираження:** право висловлювати свої думки без цензури – важливе для демократії, але обмежується, якщо завдає шкоди.

Мова ворожнечі: будь-яка форма комунікації, що атакує або дискримінує групу за такими ознаками, як раса, релігія, стать або інвалідність.

2

3 **Відповідальність платформ:** обов'язок цифрових платформ відповідально модерувати шкідливий контент та захищати права користувачів.

Інклюзія у цифровому просторі: забезпечення того, щоб усі голоси, особливо з маргіналізованих груп, були почуті, поважалися та захищалися

4

5 **Етична модерація:** Застосування справедливих і послідовних правил управління контентом із балансуванням між правом на висловлювання та обов'язком захисту.

онлайн.

Вступ: Етика в цифровій комунікації

Цифрові платформи нині є ключовими просторами для самовираження, обговорення та взаємодії. Однак цей вплив несе з собою відповідальність. Етичні принципи допомагають нам регулювати висловлювання, захищати права та сприяти взаємодії, що ґрунтується на повазі.

Чому це важливо

Неконтрольовані висловлювання можуть завдати шкоди. Надмірна модерація може приглушувати голоси. У цьому розділі розглядається, як знайти баланс.

Що ви дізнаєтеся

Ключові принципи етичної комунікації, межі свободи слова та те, як інклюзія і безпека можуть співіснувати з відкритим вираженням.

Етичні рамки

Розділ містить такі орієнтири, як **Хартія основних прав ЄС**, **рекомендації ЮНЕСКО** та національні нормативні акти, що регулюють поведінку платформ.

Ключові правові та етичні рамки для цифрових медіа

Нормативні правила визначають, як цифрові платформи забезпечують баланс між правами, безпекою та відповідальністю. Їх розуміння допомагає забезпечити етичну та правомірну медіацію.

1

Акт про цифрові послуги (АЦП - Digital Services Act (DSA)): встановлює правила для онлайн-платформ щодо боротьби з незаконним контентом, забезпечення прозорості та захисту основних прав.

2

Загальний регламент про захист даних (General Data Protection Regulation (GDPR)): Регулює використання даних та конфіденційність, забезпечуючи користувачам контроль над їх персональними даними.

3

Акт про цифрові ринки (АЦР - Digital Markets Act (DMA)): Регулює вплив великих цифрових платформ з метою сприяння чесній конкуренції та розширенню вибору користувачів.

4

Європейська конвенція з прав людини (ЄКПЛ) – стаття 10: Захищає право на свободу вираження поглядів, встановлюючи обмеження для запобігання шкоді та ворожнечі.

5

Кодекс практики ЄС щодо дезінформації: Добровільний стандарт для платформ та рекламодавців, спрямований на протидію неправдивому контенту, сприяння прозорості та підтримку перевірки фактів.



Розуміння Акта про цифрові послуги (DSA)



Що це таке:

АЦП (DSA) — це регламент ЄС, який встановлює чіткі правила для онлайн-платформ з метою захисту користувачів та дотримання основних прав.



Відповідальність платформ:

Платформи повинні оперативно реагувати на незаконний контент, підвищувати прозорість алгоритмів та надавати чіткі умови користування.



Права користувачів:

Користувачі мають право **оскаржувати рішення модераторів**, отримувати доступ до **прозорості реклами** та отримувати чітку інформацію про **видалення контенту**.



Чому це важливо:

АЦП посилює **підзвітність**, підтримує **безпечні онлайн-простори** та захищає **свободу вираження поглядів**, водночас борючись зі шкідливим контентом.

Європейська конвенція з прав людини та свобода вираження поглядів – стаття 10



Що в ній сказано:

Кожна людина має право на свободу вираження поглядів, включаючи право на власні переконання та право на поширення інформації, а також ідей без втручання державних органів.



Обмеження:

Це право може бути обмежене з таких причин, як громадська безпека, захист здоров'я чи моралі, або права інших осіб (наприклад, мова ворожнечі, підбурювання).



Чому це важливо:

Це забезпечує правову основу як для захисту свободи слова, так і для виправдання її обмеження, коли висловлювання завдають шкоди.



Приклад:

ЗМІ можуть публікувати суперечливі погляди, але мова ворожнечі, спрямована проти меншин, може бути обмежена законом відповідно до статті 10(2).



Регулювання АЦР (DMA) та ШІ: Забезпечення справедливості та підзвітності



Що робить АЦР (DMA):

Регулює діяльність потужних онлайн-платформ («гейткіперів»), щоб запобігати недобросовісним практикам, сприяти конкуренції та захищати користувачів від маніпуляцій.



Цілі регулювання ШІ:

Забезпечення безпечного та прозорого використання ШІ. Системи ШІ з високим рівнем ризику (наприклад, у сфері найму або освіти) повинні відповідати суворим вимогам, таким як людський нагляд та чітке маркування.



Приклад:

АЦР (DMA)

Запобігання тому, щоб платформа ставила свої власні послуги вище за послуги конкурентів.



Приклад:

Закон про ШІ

Вимога щодо перевірки людиною автоматизованих рішень у інструментах підбору персоналу

Правові та етичні аспекти модерації

Ключові принципи:



Прозорість: Користувачі повинні розуміти, чому контент видаляється або позначається для перевірки



Оскарження: Платформи повинні пропонувати чіткі та доступні способи оскарження рішень модераторів.



Нагляд: Складні або делікатні випадки повинні оцінювати незалежні органи або внутрішні комісії з перегляду.



Мета:

Збалансувати свободу слова та захист користувачів від шкоди, забезпечуючи справедливе та підзвітне управління контентом.

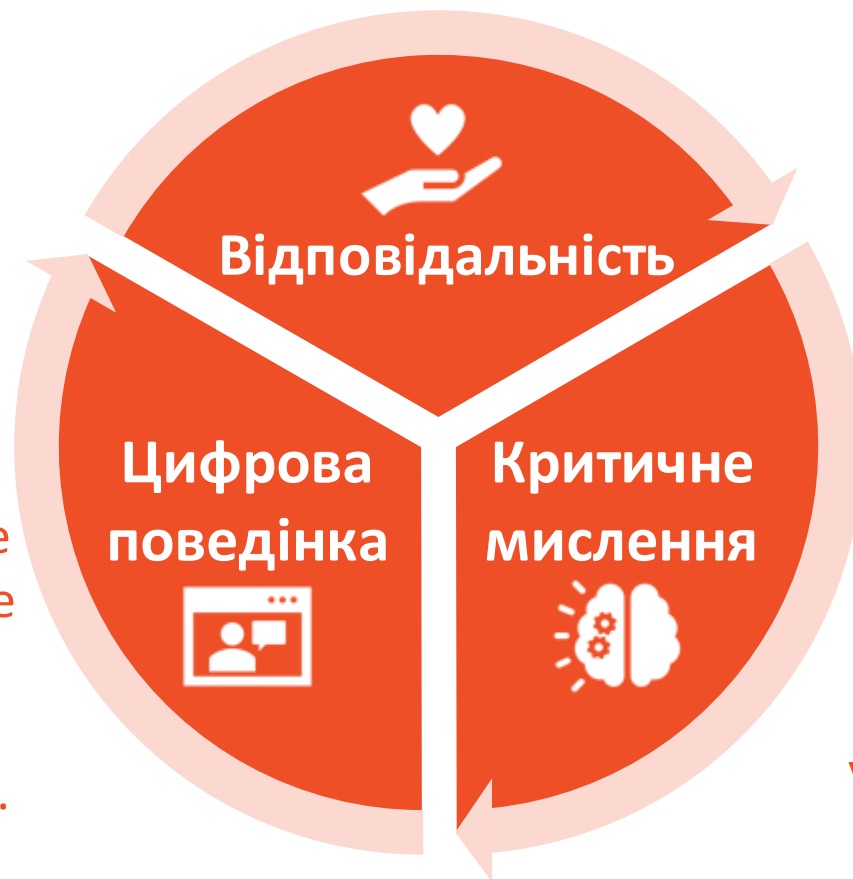
Відповідальне цифрове громадянство: етична онлайн поведінка

Що це означає:
взаємодія в інтернеті, що ґрунтується на повазі, обізнаності та соціальній відповідальності.

Беріть на себе відповідальність за свої дії та їхній вплив на інших.

Чому це важливо: сприяє створенню безпечніших та інклюзивніших цифрових просторів і зміцнює довіру в онлайн-спільнотах.

Практикуйте ввічливе спілкування, уникайте шкідливого контенту та беріть конструктивну участь.



Оцінюйте джерела, ставте під сумнів упередження та уникайте поширення дезінформації.

Інструменти медіаграмотності та перевірки фактів

Що таке медіаграмотність?

Здатність отримувати доступ до медіа, критично та усвідомлено аналізувати, оцінювати та створювати їх.

Чому це важливо:

Дозволяє користувачам виявляти дезінформацію, протистояти маніпуляціям та приймати обґрунтовані рішення.

Порада: Завжди перевіряйте інформацію у кількох надійних джерелах, перш ніж поширювати її.



Snopes:

Перевіряє популярні чутки та вірусні заяви



EUvsDisinfo:

Бореться з дезінформацією з іноземних джерел



FactCheck.org:

Аналізує твердження в ЗМІ та політиці



Інструменти Google для перевірки фактів:

Виявляє перевірену інформацію в статтях

Інструменти модерації контенту: люди та ШІ в дії



Людські модератори: обробляють складний та делікатний контент.



Інструменти штучного інтелекту: виявляють порушення, такі як мова ворожнечі або дезінформація, у великих обсягах.



Гібридний підхід: Більшість платформ поєднують швидкість ШІ з оцінкою експертів.

Звіти про прозорість

Платформи (наприклад, Meta, X, YouTube) повідомляють про:

- ✓ Видалений контент та причини
- ✓ Апеляції та їхні результати

Поточні проблеми

- Упередженість алгоритмів
- Непослідовність рішень
- Недостатня прозорість для користувачів щодо модерації

Цифрова доступність та рівність: інклюзивність за задумом

Цифрова
доступність

гарантує, що кожен, включаючи людей з інвалідністю, може ефективно користуватися онлайн-платформами та інструментами.

WCAG

Встановлює міжнародні стандарти для доступних веб-сайтів (наприклад, альтернативний текст, навігація за допомогою клавіатури, коефіцієнти контрастності).

Інклюзивний
дизайн

Проектування з урахуванням різноманітних потреб з самого початку (наприклад, багатомовний контент, підтримка зчитування з екрана, чіткий макет).

Рівність у
доступі

Боротьба з цифровим розривом — у сфері підключення, навичок та доступності — особливо в маргіналізованих громадах.

Алгоритмічна упередженість та етика штучного інтелекту: справедливі та інклюзивні технології

Алгоритмічна упередженість

Виникає, коли системи ШІ відображають або посилюють нерівність через упереджені дані, хибні припущення або відсутність різноманітності в дизайні.

Упередженість у наборах даних

ШІ часто бере інформацію з історичних даних, які можуть містити суспільні упередження (наприклад, щодо статі, раси, інвалідності).

Етичний штучний інтелект

Передбачає прозорість, справедливість, підзвітність та інклюзивний дизайн у системах ШІ та процесах прийняття рішень.

Справедливість на практиці

Вимагає регулярного аудиту, різноманітних джерел даних та людського нагляду для запобігання дискримінації в таких сферах, як найм, правоохоронна діяльність та курація контенту.

Практичний приклад: багаторівнева модерація проти мови ворожнечі

У відповідь на зростаючу стурбованість щодо мови ворожнечі, Twitter/X запровадив трирівневу систему модерації:



Інструменти штучного інтелекту сканують і позначають шкідливий контент у реальному часі

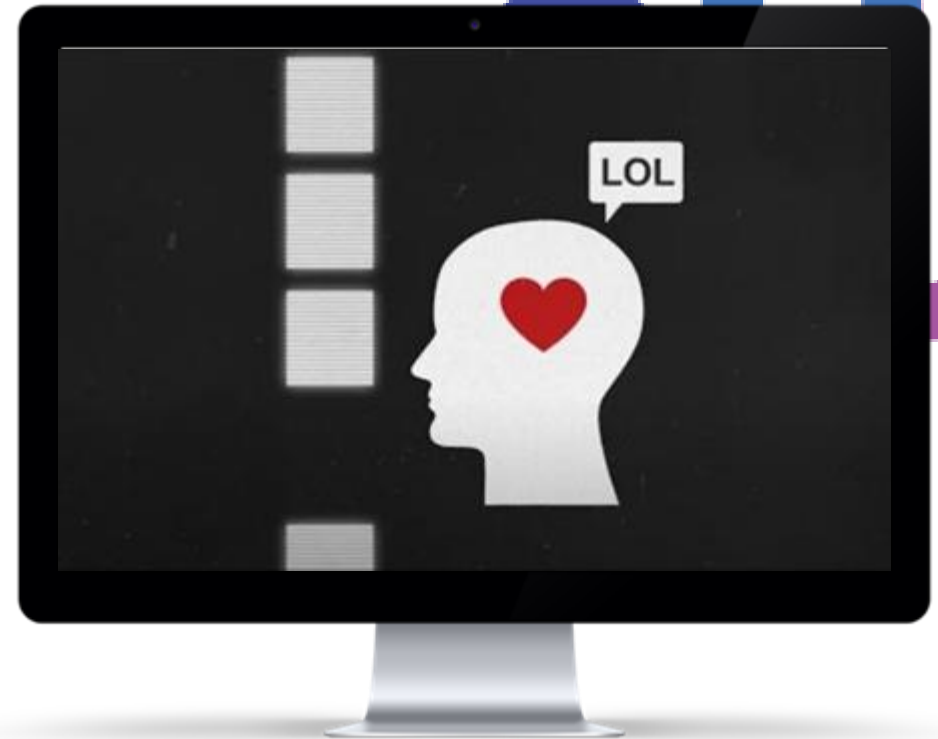


Людські модератори оцінюють позначений контент з урахуванням контексту



Апеляції користувачів забезпечують прозорість та підзвітність

Ця багаторівнева система спрямована на покращення часу реагування, зменшення упередженості та відновлення довіри користувачів до модерації платформи.



«Що таке модерація контенту? Модерація проти цензури»

[Натисніть, щоб переглянути відео](#)

Практичне завдання: Рольова гра та перевірка фактів у дії

Мета: Застосувати навички цифрової медіації та медіаграмотності для виконання практичного завдання, яке моделює реальні виклики.



Рольова гра «Модерація»

- Учасники виступають у ролі модераторів контенту на вигаданій платформі.
- Перегляньте зразки дописів і вирішіть: **дозволити, позначити, видалити** чи **передати на розгляд**.
- Обговоріть рішення в малих групах, посилаючись на АЦП (**DSA**), **статтю 10** та **принципи інклюзії**.



Завдання з перевірки фактів

- Використовуйте такі інструменти, як **Snopes, EUvsDisinfo** та **інструменти Google для перевірки фактів**.
- Перевірте 3 заголовки новин (надані або знайдені в інтернеті).
- Поміркуйте над тим, як поширюється дезінформація та як перевірка фактів сприяє цифровій інклюзії.



Підсумок: Як ці інструменти та стратегії сприяють формуванню відповідального цифрового громадянства та зменшують шкоду в інтернеті?



Рефлексія – Етика та інклюзія на практиці

Подумайте над наступними питаннями, щоб проаналізувати власний контекст та цифрову активність:

1

З якими етичними викликами ви стикаєтеся у своєму цифровому чи професійному житті?

2

Як ви поєднуєте свободу вираження думок із необхідністю забезпечення поважного та інклюзивного простору?

3

Коли ви бачили, як модерація не спрацювала або спрацювала в управлінні онлайн-дискусіями?

4

Яку роль ви можете відіграти у підтримці етичних та інклюзивних цифрових просторів?

5

Які інструменти або стратегії з цього модуля можуть бути корисними у вашій роботі?

04

Застосування отриманих
знань





Рольова гра: засідання модераторів платформи



Сценарій: Вірусний пост, що критикує імміграцію, позначений як мова ворожнечі. Чи слід його залишити, позначити чи видалити?



Ролі:

- **Модератор** – Забезпечує дотримання правил платформи
- **Користувач** – захищає допис як вираз свободи слова
- Представник **ОГС** – Висуває питання щодо інклюзії
- **Політик** – підкреслює юридичні/регуляторні обов'язки



Завдання: Обговоріть і вирішіть, як реагувати. Обґрунтуйте свій вибір



Поміркуйте:

- Які цінності вплинули на ваше рішення?
- Чи були конфлікти ролей?
- Як це співвідноситься з реальною модерацією?

Аналіз сценарію: дезінформація та медіація



Сценарій: У популярному дописі помилково стверджується, що зміна клімату — це міф. Цей допис набирає популярності на багатьох платформах.



Завдання:

- Використовуйте такі інструменти, як **Snopes**, **EUvsDisinfo** або **FactCheck.org**
- Проаналізуйте достовірність твердження
- Рекомендуйте відповідь: **позначити, видалити** або **залишити як є**



Поміркуйте:

- Як ці інструменти допомогли?
- Які ризики пов'язані з кожною реакцією?
- Хто повинен прийняти остаточне рішення?



Вправа на обговорення: Свобода слова проти безпеки спільноти



Сценарій: У дописі висловлюються радикальні політичні погляди, які деякі користувачі вважають образливими, але які не порушують правил платформи.



Завдання: у парах/групах обговоріть аргументи обох сторін

→ **Сторона А:** Захистіть допис, посилаючись на **свободу** висловлення поглядів (посилаючись **статтю 10 ЄКПЛ**)

→ **Сторона Б:** Аргументуйте необхідність модерації з огляду на **безпеку користувачів** та **зобов'язання згідно з Законом про цифрові послуги**



Варто розглянути:

- Відповідальність платформи
- Де пролягає межа?
- Шкода проти думки



Результат: Домовтеся про рішення та аргументуйте його.



Огляд інструментів: використання EUvsDisinfo та Snopes

Завдання: Ознайомтеся з EUvsDisinfo та Snopes, щоб перевірити позначені в мережі твердження.



Завдання:

- Введіть **приклад твердження** або знайдіть його в соціальних мережах.
- Використовуйте платформи для **перевірки точності та надійності джерела**.

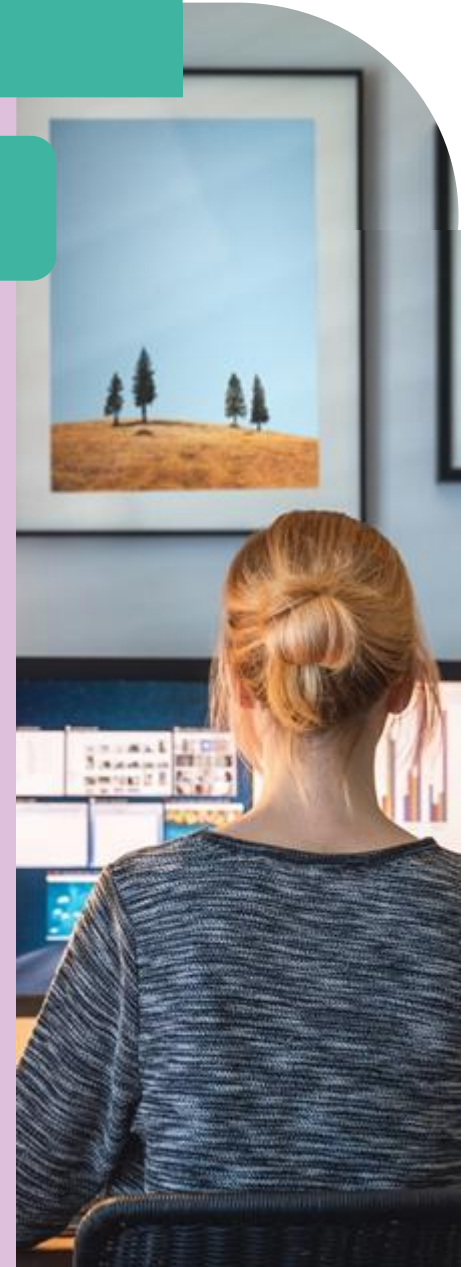


Зосередьтеся на:

- Як подаються результати
- Що робить джерело надійним
- Як чітко пояснити висновки



Результат: Набути впевненості у використанні інструментів перевірки фактів для реагування на дезінформацію.





Аналіз кейсу: кампанія ReSpeCT



Завдання: Ознайомтеся з коротким описом випадку або перегляньте відео про німецьку кампанію ReSpeCT, яка пропагує шанобливий діалог в інтернеті.



Питання для обговорення:

- Які стратегії використовувала кампанія для **етичного модераторства**?
- Як було досягнуто балансу між **свободою вираження думок** та **інклюзією**?
- Чи можна ці підходи адаптувати до вашого контексту?



Мета:

Зрозуміти, як виглядає етична модерація на практиці — у ЗМІ, політиці та громадських ініціативах.

RESPECT

RESPECT





Вправа з аналізу зацікавлених сторін



Завдання: Оберіть реальний або вигаданий цифровий конфлікт (наприклад, шкідливий контент, поляризація в інтернеті).



Завдання:

Визначте ключових зацікавлених сторін — користувачів, модераторів, платформи, ОГС, освітян, політиків — та опишіть:

- Їхні **ролі**
- Їхні **інтереси**
- Їх **відповідальність**



Мета:

Зрозуміти складність цифрової медіації та те, як спільна відповідальність працює на практиці.





Картки з етичними дилемами



Завдання: У невеликих групах обговоріть запитання, що ставлять перед вами дилему (наприклад: «Сатира чи мова ворожнечі?», «Видалити чи деескалувати?»).



Завдання:

Обговоріть кожен сценарій і домовтеся про відповідь. Використовуйте свої знання з **етики, інклюзії та рамок ЄС**, щоб обґрунтувати своє рішення.



Мета:

Набути впевненості у вирішенні складних завдань **модерації**.



Міні-завдання з аудиту доступності



Завдання: Розгляньте обрану веб-сторінку або публікацію в соціальних мережах.



Завдання:

Визначте **перешкоди для доступності** (наприклад, відсутність альтернативного тексту, низький контраст, погана структура).



Використовуйте рекомендації WCAG, щоб запропонувати чіткі та інклюзивні покращення.



Мета:

Застосувати **принципи інклюзивного дизайну** до реального цифрового контенту.





Симуляція прозорості алгоритмів



Завдання: Простежте, як завдяки алгоритму платформи поширюється пост у соціальних мережах, звертаючи увагу на те, що впливає на видимість (наприклад, взаємодія, ключові слова, дані користувача).



Обговорення:

Де можуть виникати **упередження**, «ехокамери» або **прогалини у видимості**? Хто виключається або отримує пріоритет — і чому?



Мета:

Дослідити, як **алгоритмічний дизайн** впливає на цифрову інклюзію, свободу вираження думок та доступ до інформації.



Сценарії ролей у цифровому громадянстві



Завдання: Пропрацюйте сценарії «Що б ви зробили?» в контексті тролінгу, дезінформації або поляризованих дебатів.



Ролі:

Відповідайте як **викладач, користувач платформи, модератор** або представник ОГС.



Мета:

Поглибити свої знання про **відповідальну поведінку в цифровому просторі, етичну взаємодію та інклюзивну комунікацію.**





Групова дискусія: Уроки з практики



Підказка: Поміркуйте над вправами та сценаріями.

→Що вас здивувало?

→Що поставило під сумнів ваші припущення?



Завдання:

Обміняйтеся думками у своїй групі та домовтеся про **один ключовий висновок**, який ви презентуєте.



Мета:

Стимулювати критичне мислення, спільне навчання та застосування знань у реальному житті.



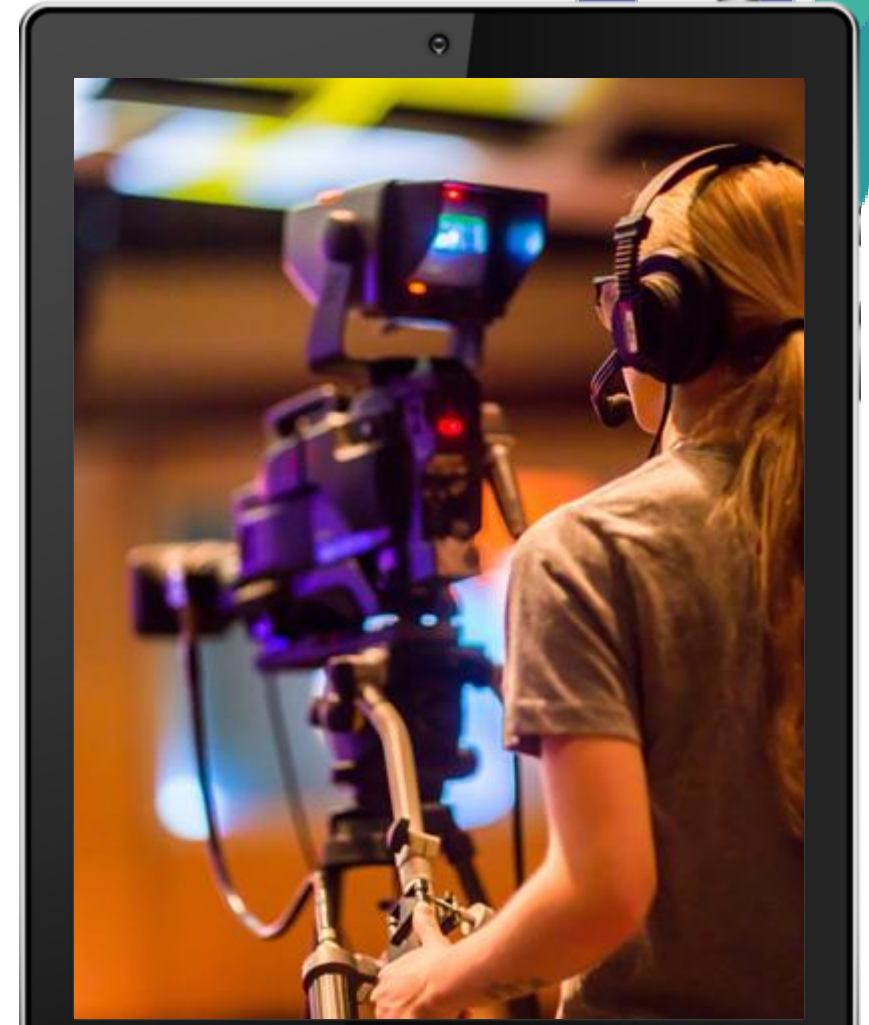
Підсумок: Розділ 1 – Основи цифрової медіації

INCLUDE ME+ сприяє інклюзивній та етичній комунікації й участі в цифрових просторах.

Цифрова медіація заповнює прогалини в діалозі, доступі та представництві в інтернеті.

Ключові терміни: **цифрова інклюзія, медіаграмотність, відповідальне громадянство, етична взаємодія.**

Медіація допомагає протидіяти **конфліктам, відстороненню та дезінформації**, сприяючи соціальній згуртованості.



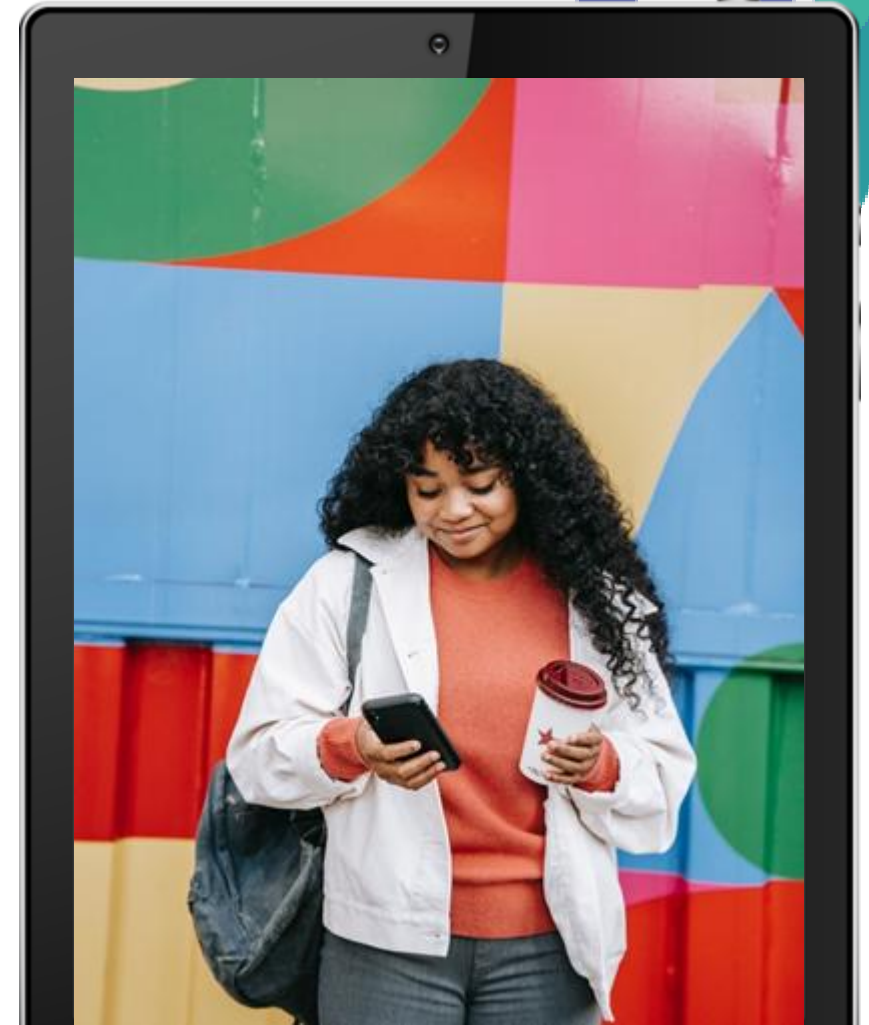
Підсумок: Розділ 2 – Зацікавлені сторони та суспільство

Цифрове суспільство стикається з такими викликами, як поляризація, дезінформація та ізоляція.

До основних зацікавлених сторін належать освітяни, ЗМІ, ОГС, політики та технологічні платформи.

Кожен з них відіграє певну роль у сприянні підзвітності, інклюзії та цифровій грамотності.

Ефективні заходи включають перевірку фактів, платформи для діалогу та доступний дизайн.



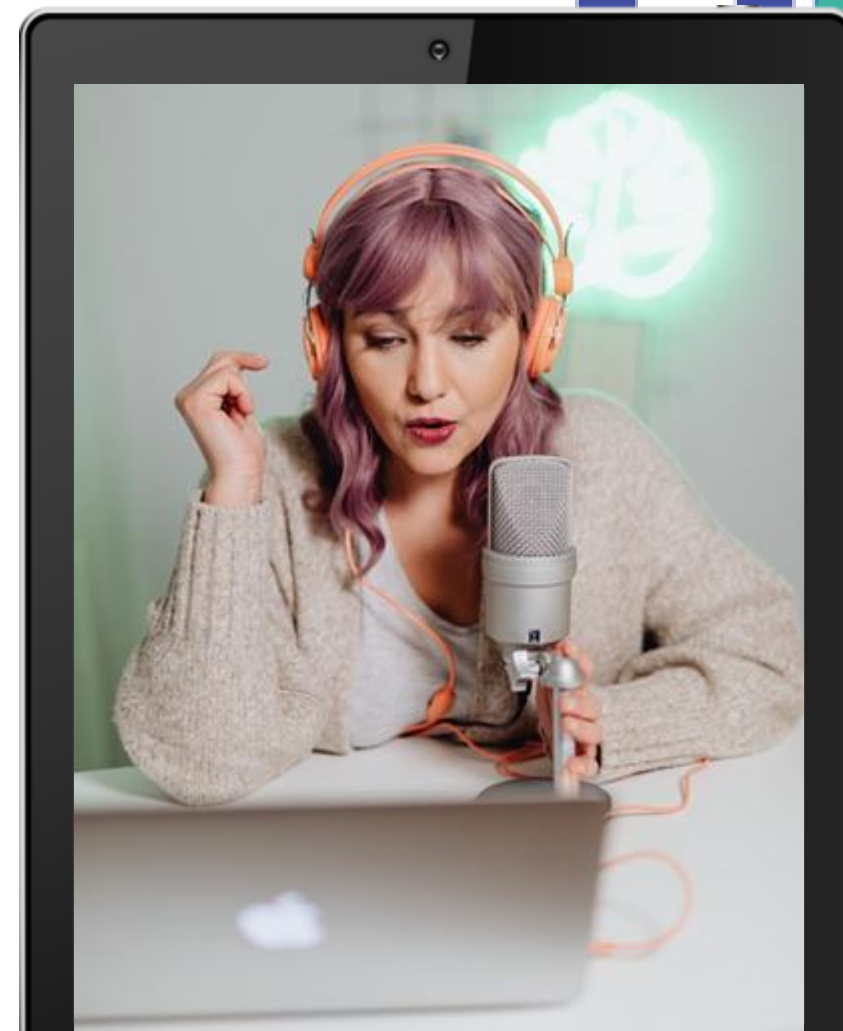
Підсумок: Розділ 3 – Етика та нормативні правила

АЦП (DSA) та ЄКПЛ визначають права та обов'язки у цифровому просторі, забезпечуючи баланс між свободою слова та захистом прав.

Відповідальне цифрове громадянство передбачає етичну поведінку, критичне мислення та громадянську свідомість.

Етика штучного інтелекту стосується упередженості, справедливості та прозорості в автоматизованих системах.

Модерація контенту вимагає нагляду з боку людей та ШІ, чітких правил, процедур оскарження та прозорості.



Підсумкові роздуми – План дій



Які 3 основні висновки ви зробили з цього тренінгу?



Назвіть одну конкретну дію, яку ви здійсните у своїй професійній або громадській діяльності.



Як ви поділитесь цими знаннями або застосуєте їх у своїй команді, мережі або серед учнів?

Використайте цей момент, щоб пов'язати отримані знання з реальним контекстом.



Ресурси: статті та звіти



PEACETECH LAB

PeaceTech Lab | peacetechlab.org

Громадська організація, яка використовує технології, дані та медіа для зменшення конфліктів. Вона працює на глобальному рівні, протидіючи мові ворожнечі та онлайн-поляризації за допомогою аналізу соціальних мереж і цифрових інструментів миробудування.



Кампанія RESpect! | meldestelle-respect.de

Німецька молодіжна ініціатива, що пропагує повагу в цифровому спілкуванні. Вона проводить семінари у школах та пропонує практичні інструменти для боротьби з мовою ворожнечі та підтримки етичної поведінки в інтернеті.

Ресурси: статті та звіти



Рамкова програма медіа- та інформаційної грамотності від ЮНЕСКО | en.unesco.org

Ініціатива, що використовує технології, дані та медіа для зменшення конфліктів. Працює на глобальному рівні, протидіючи мові ворожнечі та онлайн-поляризації за допомогою аналізу соціальних мереж і цифрових інструментів миробудування.



Інформаційний довідка ЄС про АЦП (DSA) | edaa.eu

Короткий огляд ключових положень Акту про цифрові послуги (Digital Services Act), зокрема щодо відповідальності платформ, управління ризиками та прав користувачів. Допомагає користувачам зрозуміти, як обробляється контент онлайн.



Snopes | snopes.com

Популярний веб-сайт з перевірки фактів, який перевіряє вірусні твердження та контент у соціальних мережах. Ідеально підходить для відпрацювання навичок виявлення дезінформації.

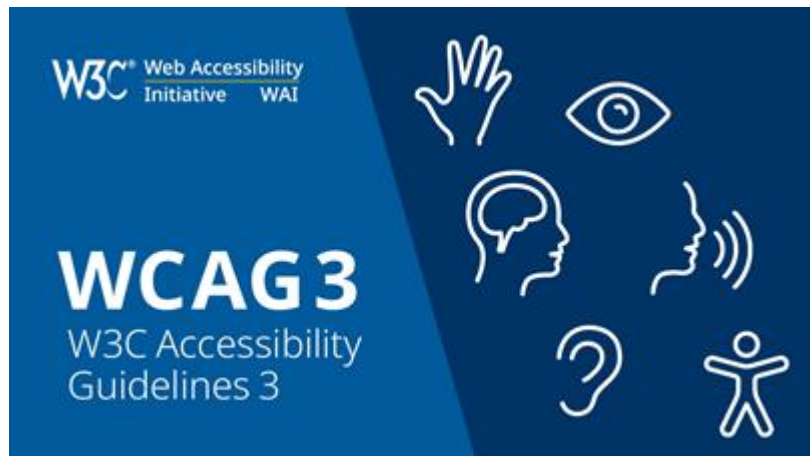


EUvsDisinfo | euvdisinfo.eu

Європейська платформа, яка відстежує кампанії дезінформації, спрямовані проти ЄС. Пропонує приклади, аналітику та поради щодо виявлення неправдивих наративів.



Ресурси: Інструменти



Рекомендації WCAG | [w3.org/WAI](https://www.w3.org/WAI)

Міжнародні стандарти доступності веб-ресурсів. Містять чіткі рекомендації щодо забезпечення доступності цифрового контенту для всіх користувачів.



AlgorithmWatch | algorithmwatch.org

Громадська організація, що аналізує соціальний вплив алгоритмів. Проводить дослідження та займається адвокацією прозорості та справедливості на цифрових платформах.



Ресурси: відео та практичні приклади



«Історії Белфаста: Поза межами бар'єрів»
| [youtube.com](https://www.youtube.com)

Короткометражний документальний фільм, що використовує цифрове оповідання для дослідження процесу відновлення після конфлікту в Північній Ірландії.



Звучання конфлікту: від спротиву до примирення | gtr.ukri.org

Дослідження цифрового звукового мистецтва та наративу у процесі миробудування в Північній Ірландії, Палестині та Бразилії.



Ресурси: Набори матеріалів



Навчальна програма з цифрового громадянства (Common Sense («Здоровий глузд»)) | commonsense.org

Набір матеріалів із планами уроків, присвячених питанням конфіденційності, онлайн-безпеці та поважного поводження. Ідеально підходить для шкіл та молодіжних програм.



Правила ЄС щодо медіаграмотності | digital-strategy.ec.europa.eu

Практичні рекомендації щодо підвищення медіаграмотності через освіту, кампанії та співпрацю між державним і приватним секторами.

Модуль 1: Основи інклюзивних цифрових медіа: медіація для згуртованого суспільства

Ви завершили **Модуль 1**
Основи інклюзивних цифрових медіа:
медіація для згуртованого суспільства

Далі йде **Модуль 2 (Частина 1)**
Цифрові медіа та регіональні наративи:
сприяння взаєморозумінню через кордони

www.includememedia.e

Дякую

Є питання?



This resource is licensed
under CC BY 4.0



Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

* З метою економії паперу, будь ласка, друкуйте цей документ у відтінках сірого або чорно-білому режимі, а не у кольорі. Друкуйте на обох сторонах аркуша (двосторонній друк) та, якщо можливо, друкуйте кілька слайдів або сторінок на одному аркуші.